

2023. aasta konverents „Meie Läänemeri“

29. september 2023

Palanga, Leedu

Läänemere-äärsete liikmesriikide kohustused seoses lõhkemata lahingumoonaga

Euroopa Komisjoni keskkonna, ookeanide ja kalanduse voliniku Virginijus Sinkevičiuse kutsetel Leedus Palangas 29. septembril 2023 kogunenud Läänemere-äärsete ELi liikmesriikide keskkonnaministrid ja keskkonnaministeeriumi esindajad,

tuletades meelde, et 2020. aastal väljendati deklaratsioonis „Meie Läänemeri“ muret ja koostöösoovi ning tunnistati *keskkonnariskide täieliku hindamise ja ühise uurimise vajadust, et selgitada välja parim keskkonnatava Läänemeres paiknevate ohtlike veealuste objektide probleemi lahendamiseks ja rahalise toetuse tagamiseks HELCOMi osalusel;*

tunnistades, et veealuse laskemoona küsimus on prioriteet kogu Euroopas, ning pidades silmas, et selle kõrvaldamise korraldamiseks on tehtud mitmeid poliitilisi jõupingutusi eesmärgiga tegutseda kooskõlastatult, eelkõige Läänemere piirkonnas, kus kõige asjakohasemad on järgmised saavutused: Euroopa Parlamendi 27. aprilli 2021. aasta resolutsioon kemikaalijääkide kohta Läänemeres,¹ Helsingi komisjoni (HELCOM) Läänemere tegevuskava ajakohastatud versiooni (oktoober 2021),² Läänemeremaade parlamentaarse konverentsi 2022. aasta resolutsioon,³ Läänemeremaade Nõukogu (LMN) 2023. aasta juuni deklaratsioon⁴ ning Euroopa Liidu merendusjulgeoleku ajakohastatud strateegia ja sellekohane 2023. aasta tegevuskava;

tuginedes tööle, mida HELCOMis on tehtud lõhkemata laskemoona küsimuses, et töötada välja piirkonna strateegiline lähenemisviis ja põhjalikult hinnata ohtlike veealuste objektidega seotud riske ja need objektid ohutult kõrvaldada, eelkõige töötada välja parimad riskihindamistavad ning säilitada ja regulaarselt ajakohastada andmeid ja teavet Läänemeres leiduvate ohtlike veealuste objektide kohta;

¹ Euroopa Parlamendi resolutsioon kemikaalijääkide kohta, 27.4.2021
(https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0123_ET.pdf).

² Läänemere tegevuskava, oktoober 2021
(<https://helcom.fi/baltic-sea-action-plan/>).

³ Läänemeremaade parlamentaarse konverentsi resolutsioon, juuni 2022
(<https://www.bspc.net/conference-resolution-31-bspc/>).

⁴ Läänemeremaade Nõukogu (LMN) ministrite 20. kohtumise deklaratsioon, 2.6.2023
(https://cbss.org/wp-content/uploads/2023/05/cbss-wismar-declaration_2-june-2023.pdf).

tunnustades HELCOMi ja LMNi selleteemalise koostöö lisaväärtust, eriti merre uputatud laskemoona teemal Läänemere piirkonna tuleviku foorumi raames korraldatud ümarlaua tegevust, mille tulemusena võeti Kielis augustis 2022 vastu deklaratsioon, ning Saksamaa eesistumisel LMNi Kielis detsembris 2022 korraldatud ekspertide ümarlaua tegevust;

tuginedes LMNi väljendatud valmisolekule jätkata dialoogi eri osalejate vahel, eelistades pigem LMNi ja HELCOMi erakorralisi ühiskohtumisi kui institutsionaliseeritud vormis toimuvaid kohtumisi;

väljendades valmisolekut viia end igati kurssi Läänemeres leiduva lõhkemata lahingumoonaga teemal, et asjakohaselt edasi tegutseda;

märkides, et kogu sellest tööst saadud teadmisi ja kogemusi võiks rakendada ka teistes merepiirkondades, kus leidub lõhkemata lahingumoonaga, sealhulgas Mustas meres Venemaa sõjalise agressiooni tõttu Ukraina vastu,

on kokku leppinud järgmistes meetmetes/kohustustes:

1. KOHUSTUME jätkama koostööd olemasolevate piirkondlike foorumitega, eelkõige HELCOMi ja LMNi, et konkreetselt lahendada Läänemeres leiduva ohtliku veealuse laskemoona probleemi;
2. KOHUSTUME kõrvaldama lüngad vajalikes teadmistes, sealhulgas õigusküsimustes, mis on seotud olukorra parandamise tehnoloogiaga ja selle keskkonnamõjuga. Lisaks KOHUSTUME jagama tehnoloogiaalaseid teadmisi ja kogemusi ning jälgima selles valdkonnas saavutatut. Samuti kaalume võimalust luua kindlakstehtud laskemoonast aru andmise süsteem, võttes aluseks juba olemas olevad süsteemid, eelkõige OSPARi⁵;
3. KOHUSTUME töötama veealuse laskemoona põhjaliku kaardistamise ja sellega seotud asjakohaste riskihindamiste nimel kooskõlas HELCOMi Läänemere tegevuskava raames välja töötatavate parimate keskkonnatavade ja -põhimõtetega. 2027. aastal KOHUSTUME tegema kokkuvõtte kaardistamisel ja riskihindamisel seni tehtud edusammudest;
4. võttes aluseks punktis 3 märgitud kaardistamisel tehtud edusammud, KOHUSTUME tegema koostööd selle nimel, et määrata kindlaks prioriteetsed alad, kus edaspidi võtta koordineeritult meetmeid seoses Läänemeres leiduva veelausa laskemoonaga ning võimaluse korral kasutada ära nii tsiviil- kui ka militaarvaldkonna teavet. Nende prioriteetsete alade hulka peaksid kuuluma merekaitsealad ja avamerel taastuenergia tootmiseks määratud alad ning järgida tuleks ettevaatuspõhimõtet ning kehtivaid ELi õigusakte ja poliitikat, muu hulgas ELi rohelepet, merestrategia raamdirektiivi ja keskkonnamõju hindamise / keskkonnamõju strateegilise hindamise põhimõtteid;

⁵ Kirde-Atlandi merekeskkonna kaitse konventsioon.

29. september 2023

5. võttes arvesse punktis 3 märgitud riskihindamise tulemusi, KOHUSTUME võtma asjakohaseid meetmeid, sealhulgas tegema vajaduse korral eemaldustöid vastavalt punktis 4 kindlaks määratud prioriteetidele;
6. KOHUSTUME uurima rahastamisvõimalusi, sealhulgas ELi vahendeid ja rahastamismehhanisme, et töötada välja parim võimalik tehnika veealuse laskemoona keskkonnahoidlikuks ja ohutuks haldamiseks ning see ellu rakendada. Sellega seoses väljendame heameelt, et Euroopa Komisjon toetab rahaliselt meie püüdlusi viia läbi punktis 3 nimetatud põhjalik kaardistamine ja riskihindamine.